

А Н А Л И З

НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ЕЛЕНА

1. Въведение

Настоящият Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата учениците в община Елена е разработен в съответствие с изискванията на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет, чието реализиране се гарантира при спазване на следните **принципи**:

- единна държавна образователна политика за осигуряване правото за предучилищно и училищно образование;
- ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване към българския език ;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование внася ново качество в българското образование, регламентирайки приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Подкрепата за личностно развитие в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявана от образователните институции се основава на самостоятелно разработени и прилагани политики, чиито основни принципи са:

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните цели и дейности;
- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на доверие и загриженост към всички участници в образователния процес;

- утвърждаване на позитивна дисциплина, върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето/ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

Необходимо е подкрепата за личностно развитие на децата и учениците да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Всяко дете или ученик, получава подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията си в съответствие с индивидуалните си образователни потребности. Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето/ученика да се осъществява най-близо до мястото, където живее и учи.

2. Цел и обхват на документа

Основна цел на анализа е да очертае приоритетните потребности при определяне нуждите за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците, която институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват, както и планиране осигуряването на качествени образователни услуги в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик.

Анализът предполага и обединяване усилията на отделните институции за повишаване качеството на услугите, подкрепящи личностното развитие на целевата група.

Образователните институции в общината работят за осигуряване подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с Община Елена, ЦПЛР Елена, Школата по изкуствата, МКБППМН, Дневния център за деца с увреждания, Център за ранна интервенция, Дирекция „Социално подпомагане“, НЧ „Напредък – Елена – 1863“ и др.

3. Състояние на образователната система в община Елена. Предизвикателства

3.1. Население. Демографска характеристика

Селищната структура на община Елена обхваща общинския център /единствен град/, 4 села, които са центрове на кметства /Майско, Константин, Беброво и Каменари/ и още 15 кметски наместничества. Общият брой на населените места в община Елена е 124.

БРОЙ НАСЕЛЕНИЕ - ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ЗА ОБЩИНА ЕЛЕНА КЪМ 31.12.2015 г.

Области	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общино за страната	7 153 784	3 477 177	3 676 607	5 227 182	2 519 346	2 707 836	1 926 602	957 831	968 771
Област Велико Търново	245 006	118 456	126 550	171 215	82 293	88 922	73 791	36 163	37 628
Община Елена	8 878	4 314	4 564	5 122	2 456	2 666	3 756	1 858	1 898

** Посочените данни са от информационната система на НСИ*

**ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2015 Г.
ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО
И ЗА ОБЩИНА ЕЛЕНА**

	Живородени	Починали	Естествен прираст
Общо за страната	65 950	110 117	- 44 167
Област Велико Търново	2 132	4 150	- 2 018
Община Елена	84	174	-90

** Посочените данни са от информационната система на НСИ*

**РАЖДАЕМОСТ ПО ГОДИНИ И ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА
В ОБЩИНА ЕЛЕНА**

Населено място	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Елена	49	32	35	39	36	39	49
Майско	29	24	27	20	14	21	21
Константин	13	12	14	13	10	17	11
Беброво	6	2	1	4	4	2	3
Каменари	3	3	3	1	4	2	2
Общо	100	73	80	77	68	81	86

Данните са предоставени от ГРАОН Елена и са на база постоянен адрес

При преброяването на населението през 2015 година, доброволно самоопределили се по етнос, са общо 8 770 души, или 93%.

Резултатите:

Най-голям е дялът на българската етническа група, която наброява 6753 или 77,7%

Втори по численост е турският етнос – 1339 души, или 15,4%

Представители на ромския етнос са 574 души, което е 6,6 %.

По-голяма част от населението на община Елена-57,69%, е съсредоточено в града и в селата Майско, Константин и Беброво. Останалото население в общината е неравномерно разпределено в малките населени места. Гъстотата на населението е 13,22 души на кв. км., по-ниски показатели спрямо средните за област Велико Търново. Анализът на демографската динамика в годините 2011-2015 показва намаляване на населението с 487 души.

Изводът е, че демографската характеристика на община Елена следва характерните за страната тенденции за намаляване броя на населението в резултат на по-малкия брой родени деца и интензивната миграция и емиграция на младите хора в активна възраст. Причина за влошените демографски показатели е и общото социално-икономическо състояние в страната и в частност на региона. Млади хора търсят препитание в по-големите градове или извън страната, тъй като малкият град не им дава възможност за пълноценна реализация.

Изводи за основните демографски проблеми в община Елена:

- Наблюдава се тенденция за намаляване броя на населението;
- Преобладаващ е дялът на по-възрастно население;

- Най-голяма е групата на населението в трудоспособна възраст;
- Наблюдава се негативна тенденция на увеличение на дела на населението в над трудоспособна възраст, за сметка на намаление на населението в трудоспособна възраст;
- Регистрират се високи нива на смъртност, които значително превишават раждаемостта.

3.2. Обща картина на образователната система в община Елена

През учебната 2016/2017 година образователната система в община Елена обхваща:

- 5 детски градини (ДГ),;
- 1 средно училище (СУ), средищно;
- 3 основни училища (ОУ), от които 1 средищно и защитено едновременно;
- 1 начално училище (НУ), средищно;
- 1 Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР).

№	Детска градина	Финансир ане	Брой деца	Деца със СОП	Педагог ически персо нал	Непедаго гически персонал
1	ДГ „Радост“ гр. Елена	общинско	126	3	11	12
2	ДГ „Вяра, Надежда и Любов“ с. Беброво	общинско	18	0	2	1,5
3	ДГ „Щастливо детство“ с. Константин	общинско	22	0	2	2
4	ДГ „Приказен свят“ с. Майско	общинско	52	0	4	3
5	ДГ “Мир“ с. Каменари	общинско	20	0	2	1,5

В началото на учебната 2016/2017 година в общинските училища на територията на община Елена се обучават 844 ученици в дневна форма на обучение, от които 16 в ПГ в ОУ „Отец Паисий“ с. Майско.

Децата със специални образователни потребности в началото на 2016/2017 година в общинските училищата са 30, а децата в детските градини - 3.

В системата на образователните институции в общината е и Центърът за подкрепа за личностно развитие, който е приемник на Общинския детски комплекс и от учебната 2016/2017 година функционира съгласно чл. 49, ал. 1 от ЗПУО.

ЦПЛР осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18 годишна възраст в община Елена, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

УЧИЛИЩА	ФИНАНС ИРАНЕ	УЧЕНИЦИ						ПЕРСОНАЛ	
		дне вна фор ма	инд иви дуа лна	само стоя телн а фор ма	комб инир ана фор ма	общо учени ци	Учен ици със СОП	педаг огиче ски специ алист и	непе дагог иче ски специ алисти
СУ „Иван Момчилов“ гр. Елена	общинско	451	2	15	2	451	18	45	12
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	общинско	94	3	-	-	94	7	10	3
ОУ „Отец Паисий“ с. Майско	общинско	180	-	-	-	180	-	17	4,5
ОУ „Отец Паисий“ с. Константин	общинско	78	-	-	-	78	-	10	3,5
ОУ „Христо Ботев“ с. Беброво	общинско	41	-	23	-	41	5	9	2
Общо:				38	2	844	30	82	25

В Центъра за подкрепа за личностно развитие за учебната 2016/2017 година са утвърдени следните форми:

- Кръжок по живопис;
- Кръжок по приложни изкуства;
- Група за български народни танци;
- Танцова формация за модерен балет;
- Кръжок по краезнание и етнография;
- Група за туризъм и туристически атракции;
- Кръжок по приложни изкуства за деца със СОП;
- Временни групи през ваканциите със занимания по футбол, занимателен отдих, изкуства в ОУ „Отец Паисий“ с. Константин.

През учебната 2016/2017 г. са се записали 109 деца и ученици в постоянните форми по интереси. В летните месеци в заниманията се включват 45 деца. Работи се и с 13 деца със СОП с съвместно с Дневния център за деца с увреждания – 13 в града и се изразява в усвояване техниките на приложните изкуства. С част от творбите възпитаниците на Дневния център участват в организирани от Общината изложби по повод Коледа, Баба Марта, Великден, Деня на детето и др.

3.3. Материална база на учебните заведения

3.3.1 Състояние на материалната база в детските градини

Детските градини в селата Беброво, Палици и филиалът в с. Каменари работят в сгради, които не са били предназначени за тази дейност и в следствие са приспособени за целта. Въпреки това, към настоящия момент те отговарят на изискванията. Сградите на детските градини в Майско и Елена са строени с предназначение за целта. Те са и най-съвременни. Поради по-големите финансови възможности те са и най-добре оборудвани, обзаведени и снабдени с учебно-технически средства. От гледна точка на енергийна ефективност най-издържана е сградата на градината в Елена. В другите тече процес на подмяна на дограма, което донякъде намаляват загубите от енергия. Единствено в Елена сградата се отоплява чрез съвременна отоплителна инсталация, захранвана с пелети. В останалите сгради през зимния сезон отоплението е с твърдо

гориво /дърва/, което като средства е нискобюджетно, но като безопасност и удобство е неуспешно.

Нито една от сградите не е пригодена и със създадена достъпна архитектурна среда за деца със СОП. Тревожно е и посочената липса на деца със СОП, което ни навежда на размисъл: дали наистина няма такива деца, или е по-лесно да не се посочват и да не се търсят специалните методи на обучение за тях.

Единствено в сградата на детската градина в Елена има отделно помещение за спортни дейности и занимания. В останалите такива помещения липсват, а дворното пространство не отговаря на съвременните условия относно съоръженията, предназначени за използване от деца.

В четирите детски градини от селата има нужда от външно саниране на сградите, в Константин, Беброво и Майско – от ремонт на покрив, а в Каменари – от дренаж.

3.3.2. Състояние на материалната база в училищата

Системата на средното образование се състои от 5 училища, които функционират като едно СУ, едно НУ и три ОУ. Към СУ съществува несамостоятелно общежитие. В този вид те работят през последните 25 години - последно мрежата от училища на територията на общината е оптимизирана през 2001/2002 г. Всички училища се помещават в сгради, които са строени в различен период, но с предназначение за училища. Най-последно е строено разширението на СУ, което приключва през 2003 г. със завършване на басейн към физкультурния салон. Единствено НУ няма собствена сграда и вече 25 г. „временно“ се помещава в крило от цялостния комплекс, ползвано преди това от СУ.

През годините са извършвани предимно козметични ремонти с изключение на училищната сграда в с. Беброво, която е основно ремонтирана и санирана през 2013 г. Единствено тя се доближава максимално до съвременните изисквания за енергийна ефективност. Поетапно се подменя част от външната и вътрешната дограма в СУ. Там преди десетина години е санирана сградата на общежитието и е направен основен ремонт на покрива.

Такова е и положението в сградата в с. Константин – там през 2009 г. е изцяло подменена вътрешната дограма, а понастоящем поетапно се подменя и външната. Ремонтирани са подовите настилки в 4 класни стаи.

В сградата, в която се помещава НУ, ремонтите са частични.

Предимно със собствени средства много добре се поддържа сградата в с. Майско. Там през 2007 г. е подменена вътрешната дограма, а през годините основно са ремонтирани и външната дограма, някои от приземните помещения. Началото на учебната 2015/2016 година училището започна след основно шпакловане и боядисване на всички класни стаи и коридори. Това е най-добре стопанисваната сграда към настоящия момент. Там е извършен и ремонт на оградата на дворното пространство.

Във всички от училищата основната форма на обучение е дневната, като се следва тенденцията, която се налага от образователното министерство, към увеличаване на броя на децата, обхванати от целодневно обучение. В различна степен през годините е била застъпена и самостоятелната форма на обучение, която в момента се провежда само в СУ и в училището в Беброво.

Индивидуалната форма на обучение е застъпена дотолкова, доколкото инцидентно възниква нуждата от нея за деца със СОП или такива, отсъствали продължително от училище по уважителни причини. В СУ и НУ се предлага и комбинирана форма на обучение. Тя е сравнително нова и се прилага за децата със СОП, когато възможностите за обучение в дневна форма са изчерпани.

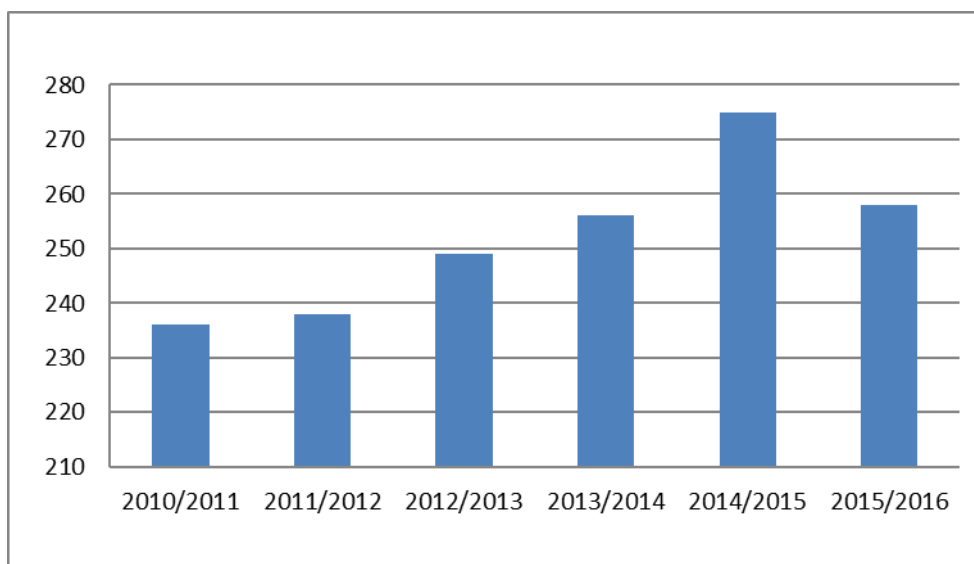
Профилирано и професионално образование се получава единствено в СУ, което като най-голямото училище в общината поема отговорността да удовлетворява търсенето на

средно образование, различно от общообразователното. Тук предлагането е според наличната материална база, квалификацията на кадрите и търсенето на учениците.

Сградите на СУ и НУ са пригодени за ползване с елементи на достъпна архитектурна среда. В училищата от селата такава липсва.

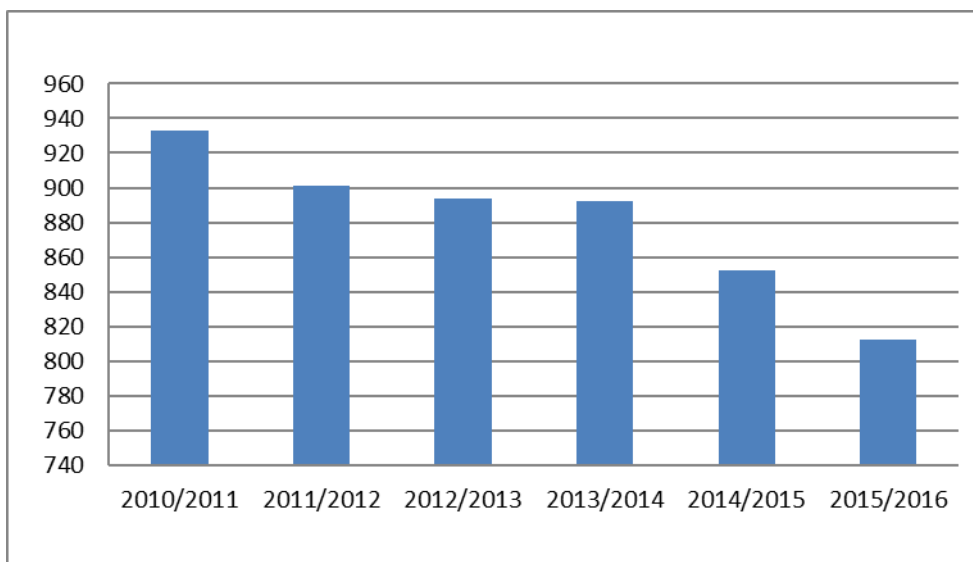
Спортната база е най-добре развита в СУ - два салона и спортна площадка. Във всички останали училища е недостатъчна и в състояние неотговарящо на съвременните изисквания – пригодена стая в НУ, ремонтирани и пригодени бивши трапезарии в селските училища. Дворните пространства в тях имат игрища за най-често срещани спортове. В Майско е направено обзавеждане на стая за фитнес. Последно, преди повече от 10 г., е ремонтирана спортната площадка в СУ. В останалите училища спортните площадки се нуждаят от основно преасфалтиране или адаптиране към изискванията за ползване от деца. НУ няма собствена спортна площадка. Локална отоплителна инсталация съществува в СУ, НУ и в училището в Константин. В първите две инсталацията е обща и се захранва с течно гориво. В Константин котелът може да действа с въглища и дърва.

3.4.. Брой деца/ученици, пълняемост на групите/класовете

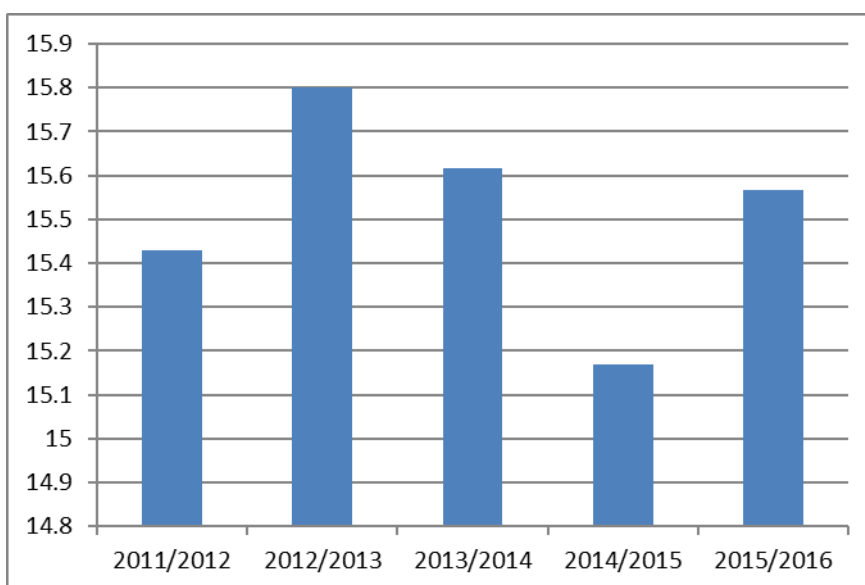
Настоящата диаграма изразява броя на децата в ДГ през последните 6 години

Пълняемостта за различните детски градини силно зависи от броя на групите в тях. При еднотрупните тя отговаря на действителния брой деца и няма възможност за промяна. Такава възможност има единствено в ДГ в Елена, където обаче възрастовата структура на децата не позволява свободното им преместване.

Настоящата диаграма изразява броя на учениците в училищата от община Елена през последните 6 години.

Пълняемостта за различните училища силно зависи от броя на паралелките от класовете в тях. При класовете с една паралелка тя отговаря на действителния брой ученици и няма възможност за промяна.

Настоящата диаграма изразява следната пълняемост на паралелките в училищата от община Елена през последните 5 години.

3.5.Пътуващи ученици, състояние на пътната мрежа

В училищата в Константин и Майско няма пътуващи деца.

Пътуването до средишните училища в Елена и Беброво се осъществява с училищни автобуси, собственост на Община Елена и външен изпълнител - „Елена Автотранспорт“ ЕООД. С всяка година броят на пътуващите деца нараства и в последните години е над сто. В момента има 5 училищни автобуса.

Към Елена пътуват деца от западната и южна част на общината, както и от направлението към с. Каменари. Тук идват и децата от цялата община в гимназиалните класове.

Към Беброво пътуват деца от Каменари, Палици и селата около Беброво.

Пътищата, по които се возят деца са в добро състояние и през зимния сезон се поддържат преимуществено.

3.6. Обхват на децата и учениците, подлежащи на задължително обучение в предучилищното и училищното образование

Обхващането на децата и учениците в задължителна училищна възраст (до 16 години) се следи още от подготвителните групи и класове, като целта е да не остане необхванато дете. Подготвителни групи за задължително обучение на децата 2 години преди постъпване в първи клас има във всички детски градини, както и в ОУ „Отец Паисий“ с. Майско.

Общинска администрация ежегодно изготвя списъци на децата, подлежащи на задължително предучилищна образование и на тези, които трябва да постъпят в първи клас и ги предоставя на училищата и детските градини.

Грижата за обхващане и задържане на децата и учениците в учебните заведения е обща и се реализира с координираност между образователните учреждения, общинската администрация, дирекция „Социално подпомагане“ и МКБППМН.

Посещаемостта в училище е проблем най-вече за ученици от социално слаби семейства, чийто майчин език е различен от българския. С промяната в Нормативната уредба (Правилник за прилагане на Закона за семейните помощи за деца чл.17, ал. 4 и ал. 5), съгласно която редовно се подават сведения към Дирекция „Социално подпомагане“ за повече от 5 неизвинени отсъствия в рамките на 1 месец, се наблюдава положителен ефект на намаляване на неизвинените отсъствия.

В селата Майско и Константин се е наложила традицията децата и учениците да се оставят при бабите и дядовците, а родителите работят в чужбина. От това произлиза слабият контрол, липсата на мотивираност за учене и лоша дисциплина. Често такива ученици попадат заради провинения в МКБППМН. Не са рядко и случаите, когато двамата родители преценяват, че за децата им ще е по-добре да са при тях и по този начин те отпадат временно или окончателно от училище. Често момичетата в ромските семейства прекратяват обучението си, поради ранни бракове и майчинство.

Причините за отпадане от училище могат да бъдат групирани, както следва:

- Икономически - ниски доходи на семействата, безработни родители, които на могат да обезпечат образованието на децата си;
- Социални - ранни бракове и майчинство, родителска незаинтересованост, липса на контрол от страна на семейството, отрицателно въздействие от страна на средата, лоши битови условия, влияние на различни криминогенни фактори;
- Личностни – образованието не е приоритет за семейството, липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището, трудности в общуването с учители и съученици.

4. Обща и допълнителната подкрепа за личностно развитие

Изхождайки от философията на приобщаващото образование, че всяко дете, във всеки един момент от своя живот, може да има нужда от подкрепа, Законът за предучилищното и училищното образование прави разграничение на видовете подкрепа за личностно развитие на обща и допълнителна.

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици в съответствие с индивидуалните им потребности и цели да осигури за децата и учениците подходяща

физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Общата подкрепа за личностно развитие, която се осигурява от детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;
8. библиотечно-информационно обслужване;
9. грижа за здравето;
10. осигуряване на общежитие;
11. поощряване с морални и материални награди;
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
14. логопедична работа.

Общата подкрепа за личностно развитие се основава на анализа на информацията и наблюдението на обучението и развитието на всяко дете и ученик:

- знания, умения, отношения;
- силни страни и индивидуални нагласи по отношение на ученето;
- наличие на възможни рискови фактори;
- данни от диагностиката за училищна готовност;
- входно ниво по учебните предмети, ученическо портфолио и други.

Това ще даде възможност да се достигне до всяко дете и ученик и да бъдат подкрепени в ученето, участието и разгръщането на неговия потенциал.

Дейности от общата подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 на ЗПУО, с които не всички училищата могат самостоятелно да се справят и изискват общинско координиране са:

- кариерно ориентиране на учениците- дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда (чл. 180, ЗПУО);
- грижа за здравето- осигурява се чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот(чл. 183, ЗПУО); ;
- поощряване с морални и материални награди- Децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование; наградите могат да бъдат учредявани от Министъра на образованието и науката, от Началника на РУО, от Директора на съответната институция.
- дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение- детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и

дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес(чл. 185, ЗПУО);

- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения- при работата с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях. Тези мерки се прилагат към всички ученици в обща класна стая по ред, определен в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование(чл. 174,чл.5, ЗПУО); .
- логопедична работа- като част от допълнителните компоненти на формулите се предвиждат средства в размер до 0,5 на сто за финансиране на логопедични кабинети (чл. 282, ал. 11, ЗПУО);

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187 на ЗПУО включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

- със специални образователни потребности;
- в риск;
- с изявени дарби;
- с хронични заболявания.

С въвеждането на ЗПУО групата деца, които ще се възползват от подкрепа е много по-широка от тази в досега действащите нормативни документи.

Дейности, които не могат да се извършат самостоятелно от всяко училище, а изискват координирана общинска политика са:

- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- ресурсно подпомагане.

5. Механизми за осъществяване на личностна подкрепа в община Елена

5.1.Работа с талантиливи деца

Освен в Центъра за подкрепа за личностно развитие и кръжоците и клубовете по интереси в детските градини и училищата община Елена предоставя и следните възможности за откриване на детските дарби и развитие на талантите:

- Школа по изкуствата – разкрити класове по акордеон, гъдулка, пиано, пеене.
- Градска библиотека – Детски отдел, който предлага разнообразен избор литература за детска и ученическа възраст

- Народни читалища – в община Елена има 19 читалища, които развиват богата дейност. Най-активно детско и ученическо присъствие има в НЧ „Напредък – Елена – 1863“ и НЧ „Надежда – 1870“ с. Беброво. В наситения общински Календар на културните събития децата и учениците имат възможност да изявяват разностранните си таланти.
- Своите спортни заложи младите хора от Елена развиват в спортните клубове по джудо, борба, футбол.

Ежегодно Общината разработва Общинска програма за насърчване на творческите заложи на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта, която се приема от Общински съвет.

Доказателство за таланта на еленските деца са спечелените конкурси, престижни класирания в олимпиади, спортни първенства и турнири. Грижата за откриване и поощряване на даровитите деца е обща и това започва от детските градини, където има сформирани групи по интереси. Общината ежегодно организира културни и спортни събития, в които се изявяват ученици от петте училища. Утвърдилите се формати „Сцена на талантите“ и „Не на агресията“ привличат по над 200 участници.

Танцовите формации „Балканджийче“, „Виктори“, „Кадифе“ и „Балкански ритми“ имат богата история и са неотменна част от културния живот на града.

5.2. Работа с деца и ученици със СОП

Понятието специални образователни потребности е определено в нормативните актове на Министерството на образованието и науката. СОП могат да имат деца, които срещат различни затруднения в обучението си, поради:

- Сензорни увреждания (нарушено зрение или увреден слух);
- Физически увреждания;
- Умствена изостаналост;
- Езикови-говорни нарушения;
- Специфични обучителни трудности;
- Емоционални или поведенчески;
- Нарушения на общуването и комуникацията;
- Хронични заболявания, които водят до СОП;
- Множество увреждания

В последните години се утвърди интегрираното обучение, при което детето независимо от вида на увреждането е включено в общата образователна среда. Това се осигурява чрез изграждането и функционирането на подкрепяща среда, която включва подходящи архитектурни и социално-битови условия, индивидуалните образователни програми, екипи от специалисти, специални учебно-технически средства и апаратура, дидактически материали и помагала.

Картината за община Елена е следната :

Детска градина/училище	Брой деца/ученици със СОП
ДГ „Радост“ гр. Елена	2
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	7
ОУ „Христо Ботев“ с. Беброво	5
СУ „Ив. Момчилов“ гр. Елена	18
Общо	32

5.2. Разпределение по класове

Клас	СУ „Иван Момчилов“	НУ „Ил. Макариополски“	ОУ „Христо Ботев“
I	-	1	-
II	1	1	-
III	1	1	1
IV	-	4	1
V	2	-	-
VI	2	-	1
VII	3	-	1
VIII	2	-	1
IX	-	-	-
X	3	-	-
XI	3	-	-

5.4. Разпределение по отношение покриване на държавните образователни стандарти за учебно съдържание:

Училище/ детска градина	напълно покриват ДОС	отчасти покриват ДОС	не покриват ДОС
СУ „Иван Момчилов“	2	16	-
НУ „Ил. Макариополски“	2	2	3
ОУ „Христо Ботев“	3	2	-
ДГ „Радост“	-	2	-
Общо:	7	22	3

6. Възможности за осигуряване на подкрепа за личностно развитие в община Елена извън образователните институции

6.1. Дневен център за деца с увреждания

Към началото на 2017 година в Дневния център за деца с увреждания социални услуги ползват 39 потребители, от които 12 са деца са на възраст от 3 до 7 г., 20 са от 7 до 15-годишни, 6 са между 16 и 18 години и един потребител, който е над 18-годишна възраст. Съотношението между момичета и момчета е 20:19 в полза на момичетата.

Децата и младежите, които ползват социални услуги, са с различни заболявания – ДЦП, Синдром на Даун, сколиоза, други гръбначни изкривявания и плоскостъпие, аутизъм. Някои от тях са на ресурсно подпомагане в училище и поради тази причина ползват педагогическа подкрепа и психолог в ДЦДУ. Посетителите на Дневния център са от град Елена, град Златарица, с. Константин, с. Каменари, с. Руховци, с. Буйновци и с. Резач, общ. Златарица. Центърът предоставя транспорт на потребителите ежедневно. Два пъти през седмицата рехабилитатор посещава дете от гр. Златарица, два пъти за занимания се превозва детето от с. Резач.

Дневният център за деца с увреждания разполага със следните специалисти:

- рехабилитатор;
- психолог;
- логопед;

- специални педагози – 2 бр.;
- възпитатели – 2бр.

Рехабилитаторът участва в обучения всяка година, а един път годишно в Дневния център идва кинезитерапевт от гр. София, който прави преглед на децата и дава насоки на специалиста. Психологът също осъществява контакти и с други специалисти, работи с децата като използва различни методики. Педагозите подпомагат учениците в подготовка на домашните работи, включват децата в дейности по арт терапия, трудотерапия и други. Правят декупаж, изработване на свещи, мартеници, работа с пирограф и с глина. Изработват се различни сувенири, които впоследствие биват продавани, а със събраните средства са водени на две екскурзии.

През летните месеци на децата и младежите се осигуряват забавления като барбекю, къпане в басейн и др. Включват се в различни изложби и конкурси през годината. Празнува се Коледа, Баба Марта и 1-ви юни.

Всяка година децата посещават в гр. Велико Търново Детски център „Роси“, където им се прави коледно парти благотворително.

Четири пъти в годината се прави супервизия на персонала, а един път - тимбилдинг.

6.2. Център за ранна интервенция

От края на месец юни 2016 година Община Елена реализира Проект „Услуги за ранно детско развитие в община Елена“- договор BG05M9OP001-2.004-0015-C01 финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Проектът предоставя подкрепа на деца в най - ранна детска възраст и на техните семейства за подобряване на достъпа до здравна грижа, формиране на родителски умения, подобряване на семейната среда, повишаване на училищната готовност за включване в образователната система, както и предотвратяване на настаняването на деца в специализирани институции. Чрез подобряване на готовността на децата за включване в образователната система и подкрепата за формиране на родителски умения сред уязвимите групи родители, се цели да се ограничи и предаването на бедността между поколенията.

С реализирането на дейностите по проекта ще се постигне:

- повишено общо благосъстояние и здравен статус на децата;
- формирана култура за правилно отглеждане на деца;
- разширен обхват на услугите, свързани с грижа за децата;
- изграден механизъм за достъп до услугите и постигната информираност на общността;
- повишена училищна готовност на децата;
- повишен капацитет за междусекторно сътрудничество;
- мобилност.

Изпълнението на дейностите по проекта дава възможност да се създаде мрежа от интегрирани услуги за ранно детско развитие, да се анализират конкретните резултати, което от своя страна ще даде визия за качеството на предоставяните услуги за ранно детско развитие в община Елена, както и за постигане на основната цел на Националната стратегия за детето 2008-2018 г., а именно осигуряване на условия за ефективно упражняване на правата и подобряване качеството на живот на децата като условие за свободното и пълноценното им личностно развитие.

Основните **целиви групи** по проекта деца в риск (0-7 г.) са:

- деца от уязвими етнически групи;

- деца, чиито родители са безработни;
- деца, чиито родители получават социални помощи;
- деца без личен лекар или чийто личен лекар не е педиатър;
- деца, чиито родители не са здравно осигурени;
- деца, не посещаващи детска градина;
- деца, за които родителите не полагат достатъчна грижа;
- деца с увреждания и здравословни проблеми.

Основните цели групи родители са:

- родители от уязвими групи и получаващи социални помощи;
- безработни и самотни родители;
- родители на 3 и повече деца;
- бъдещи родители от уязвими групи;
- родители (най-вече майки) в рискована възраст;
- родители, живеещи в лоши битови условия;
- родители, които не полагат достатъчна грижа за децата си;
- родители на деца с увреждания;
- родители на деца със здравословни проблеми и деца във висок риск;
- здравно неосигурени родители.

Предвижда се създаването на летни групи – училища, в които да бъдат доразвити и съхранени когнитивните и социални умения в предучилищното образование. В летните училища образователните елементи се комбинират с игри и дейности, обогатяващи познанията на децата за обкръжаващия свят, като ще предоставят дейности за подобряване на предучилищната подготовка.

6.3. Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни

През годините МКБППМН се утвърди не само като коригираща отклоненията от нормалното поведение в обществото на младите хора, но и със силната си превантивна дейност, която се изразява в масови кампании, концерти, спортни събития.

Най-честите противообществени прояви на малолетни и непълнолетни са кражби, повреда на имущество, нанасяне на лека телесна повреда.

Комисията работи в непрекъснато взаимодействие с инспектор Недялков от Детската педагогическа стая, РУ МВР, Районна прокуратура град Елена, УКБППМН и отдел „Закрила на детето“.

Със средства от бюджета на Местната комисия е създаден Консултативен кабинет, където имат условия да работят 5 обществени възпитатели.

МКБППМН оказва съдействие на учебните заведения за ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и такива с противообществени прояви.

Съвместно с училищните власти, Дирекция „Социално подпомагане“ и инспектор ДПС се откриват малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от помощ и се вземат мерки за тяхната социална защита и развитие.

6.4. Общински документи

За осъществяване на политиката в сферата на образованието в Община Елена са приети и действат следните документи:

- Правилник за устройството и дейността на Център за подкрепа за личностно развитие град Елена (предстоящо);
- Общинска програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта (ежегодна);

- План за действие на община Елена за подкрепа на интеграционните политики 2014-2020 г.;
- План за младежта в Община Елена (ежегодно)
- Годишен план за развитие на социалните услуги в Община Елена за 2017 г. за изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.;
- Общинска програма за закрила на детето(ежегодно);
- Програма за развитие на читалищната дейност в община Елена(ежегодно)

7. Обобщение

ПОЛОЖИТЕЛНО ВЛИЯНИЕ	ОТРИЦАТЕЛНО ВЛИЯНИЕ
1. ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности приходи по бюджета. · Определен стандарт за издръжка на дете и ученик. · Прилагане на Системи за финансово управление и контрол. · Деконцентрация и децентрализация на правомощията на разпоредителите с бюджет. · Наличие на квалифициран и опитен екип от преподаватели и треньори за дейности по направления, за обучение на деца и ученици в свободното от училище време; 	<ul style="list-style-type: none"> · Нестабилно икономическо състояние на общината. · Нисък стандарт за 1 ученик, който в рамките на една бюджетна година не се актуализира в съответствие с реалната пазарна икономика на услугите, доставките, материалите и др.. · Слаб интерес от развитие и обучение на част от учениците и техните родители поради трудна реализация на пазара на труда. · Демотивация за учене от ниското заплащане на висококвалифициран труд в региона. · Липсват средства за неотложни ремонтни работи и доставяне на оборудване за осигуряване на по-добри условия за творчески занимания. · Липса на възможности за участие на ЦПЛР в Национални програми на МОН - за проектно финансиране. · Месечни такси, ограничаващи някои ученици, деца в риск – при наличие на безплатни СИП, ЗИП , групи по проекти в училищата. · Ограничен достъп до услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците от селата. • Липса на традиции за подпомагане с дарения на учебни материали, консумативи, спортни пособия – от родители, НПО, клубове, институции.
2. КУЛТУРНИ И СОЦИАЛНИ ФАКТОРИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Най-голямо значение имат вида на предлаганите форми, начина по който се предлагат, значимостта на получените 	<ul style="list-style-type: none"> · Отрицателно влияние на обществото, социалната, информационната и неформална среда и медии върху

<p>знания и престижността на изява.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Създадени са условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време. · Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания и др. на всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност. · Осигурени условия за надграждане на получените в училище знания, умения и компетентности на учениците и повишаване мотивацията за активно учене. · Създадени условия за максимално прилагане на практика на усвоените знания и формиране на личностни качества. · В общественото пространство ЦПЛР има своето престижно място, като център за подкрепа и развитие на творческите заложби на деца и ученици, за пълноценно осмисляне на свободното време и участие в културния календар на града. · Наличие на гъвкава организация на формите и график на занимания, съобразно свободното време и интереси на участниците · Осигуряване на свободен избор и достъп до учебните групи, чрез заявления за участие, анкетно допитване и проучване на потребностите от практически занимания. · Създаден много добър микроклимат на работа и взаимоотношения между педагозите, деца, ученици, родители, позитивен организационен климат, създадени условия за сътрудничество и ефективна комуникация. · Създадени условия за професионално насочване на подрастващите и прилагане на практика на усвоените умения в учебните групи · Осигурена творческа свобода за педагози и треньори, за възможно най- 	<p>възпитанието на учениците и мотивите за учене.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Ниско заплащане на труда и нарастващ обществен негативизъм към учителската професия. · Ниска заинтересованост на родителите. · Нисък социален статус на учителите. · Предпочитания за мигриране в чужбина. · Липса на контрол върху навлизащата чрез интернет информация и мобилни устройства в ежедневието на учениците. · Намаление броя на децата (ниска раждаемост), поради липса на работа за младите хора и изселването им от общината. · Засилващи се процеси на задълбочаващ се дисбаланс в териториалното разпределение на населението - съсредоточаване на хората в активна възраст в големите и областните градове и застаряването на населението в селата. · Затруднения за график на заниманията по групи, поради въвеждане на целодневна организация на учебния ден в училище;
---	---

<p>пълно реализиране заложибите на децата и учениците в научните, спортни и художествено-творчески дейности.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Създадени традиции за партньорство и съвместни инициативи в подкрепа на деца и ученици с местни образователни и културни институции. · Обучението във формите е насочено към професионално формиране на умения и компетенции с дълготрайно значение в съответствие с динамиката на социалната, технологична и икономическа среда. · Децата и учениците на града завоюват призови места от конкурси, провеждани и извън общината. 	
3. ТЕХНОЛОГИЧНИ ФАКТОРИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Внедрени са съвременни технически средства за управление, обучение и комуникации; · Разнообразие от съвременни учебно-технически средства за реализиране на образователно-възпитателната програма. · Наличие на софтуерни програми за финансово обслужване и отчетност на дейността, дневници за учебни групи и друга документация, съгласно нормативни изисквания; 	<ul style="list-style-type: none"> · Липса на средства за закупуване и обновяване на вече остарелите такива. · Лошо качество на материалите и консумативите.
4. ТРУДОВИ РЕСУРСИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на висококвалифицирани педагогически кадри в общината. · Педагогическата колегия е с много добра квалификация и опит, отговорно отстояваща професионалните си ангажименти; · Екипност, партньорски взаимоотношения с колеги от училищата в общината; · Разкриване и развиване талантите и възможностите на учениците и доброто им представяне в конкурси, състезания и олимпиади; 	<ul style="list-style-type: none"> · Доставчиците на ресурси -университети, центрове за квалификация и преквалификация предлагат такива, които не съответстват на изискванията в системата на предучилищното и училищното образование. · Недостатъчен финансов ресурс за педагогически персонал за обезпечаване на различните дейности по интереси за ученици – необходимост от по-голям щатен и лекторски състав. · Липса на специализиран персонал за осигуряване на учебно-тренировъчния процес и поддържане на безопасни условия на труд. · Недостатъчност на партньорски взаимоотношения на педагогическите екипи с научни, информационни, културни и спортни институции за съвместни дейности.
5. ФИНАНСОВИ РЕУРСИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Директорите на институции в системата 	<ul style="list-style-type: none"> · Нисък стандарт за един ученик;

<p>на образованието са второстепенни разпоредители с финансови средства.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Редовно финансиране, гарантиращо финансова стабилност на институциите в системата на образованието. · Съществуват възможности за реализация на собствени приходи. · Бюджет, осигурен от държавна субсидия и общинско дофинансиране от събраните такси. · Нарастващ дял на държавно финансираните на заниманията по интереси. 	<ul style="list-style-type: none"> · Липса на държавна политика по финансиране на квалификацията на персонала в ЦПЛР; · Недостатъчни средства за основен ремонт
6. ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на Закон за предучилищното и училищно образование · Разработване и утвърждаване на програма за развитие на средното образование. · Разработване и актуализиране на закони и подзаконови нормативни документи. · След приемане Правилник на ЦПЛР цялостната дейност ще протича съгласно утвърдените от МОН, РИО и кмета на Община Елена планове за дейността, учебни програми, Поименно разписание и бюджет за учебната година 	
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на възможност за подкрепа при реализиране на местните политики в сферата на личностното развитие чрез финансовите инструменти на ЕС – Структурните фондове и др. програми, вкл. от други донори. · Внедряване на добри европейски практики в сферата на извънкласните дейности. · Развитие на публично-частното партньорство. · Активно сътрудничество и разширяване връзките с НПО и др. организации и институции с цел реализиране на партньорски проекти и съвместни инициативи. · Включване на родителите в инициативи на школите и съвместни дейности. 	<ul style="list-style-type: none"> · Обезлюдяване на територията · Свиване на свободното време на децата с въвеждане на целодневното обучение. · Слабо участие с проекти в оперативните програми. · Опасност от рестриктивен бюджет през следващите години. · Негативно отношение на обществото към образованието. · Изоставане от съвременните тенденции в образователната система при използване на ИКТ. · Липса на ясно регламентирана държавна политика. · Изменения в законовата уредба. · Недостигащи финансови средства за осигуряване на подходяща образователна среда, съгласно държавните

<ul style="list-style-type: none"> · Тясно сътрудничество между училища и ЦПЛР за насочване на талантливите деца към школите, както и деца с проблеми с цел превенция. · Съхраняване на предлаганите направления с групи по интереси и разширяване на спектъра от дейности на ЦПЛР. · Създаване на подходяща образователна среда и оборудване за подкрепа и развиване на способностите и уменията на учениците, в съответствие с държавните образователни стандарти. · Разработване на Общинска стратегия и програма за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от община Елена · Възлагане на ресурсното подпомагане на разкрит или преобразуван общински център за специална образователна подкрепа и/или на лицензирани доставчици на социални, по ред и условия определени със ЗПУО. 	<p>образователни изисквания.</p>

8. Изводи:

След влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование и извършената оптимизация на училищната мрежа, системата за предучилищно и училищно образование (СПУО) в Община Елена обхваща следните законодателно установени институции: 5 общински детски градини, 5 училища, един общински център за подкрепа за личностно развитие.

Липсват център за специална образователна подкрепа специализирано обслужващо звено (Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование).

В Община Елена трябва да бъде изградена добре функционираща СПУО за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигуряват там, където са детето и ученикът – в детските градини, в училищата и в ЦПЛР.

Регистрирани са потребности от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие за деца и ученици със СОП, с изявени дарби и с увреждания.

Съществуват условия за подобряване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците и от институциите и структурите и доставчиците на социални услуги.

Съществуващият ЦПЛР трябва да отговори на новите предизвикателства и да предложи нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично фокуса трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.

На територията на Община Елена няма общински център за ресурсно подпомагане, а при установяване на потребност от такава подкрепа, грижата за децата и учениците ще може да бъде възлагана да лицензирани доставчици на социални услуги и/или ще се

търси нейното осъществяване от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Съществува необходимост от прилагане на активна политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, както и чрез други фондове и програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност.

Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на община Елена е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО, с променящите се потребности на образователната система и налага координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво, с цел осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на всяко дете и ученик.

9. Заключение

Настоящият *Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в град Елена* представя реалното състояние на образователната мрежа в общината, както и дейностите и услугите, които се предлагат от различните институции в тази насока.

Безспорно оказването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е обща грижа и основната цел ще е осигуряването на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие способностите и уменията им за пълноценно участие в общността на детската градина и училището.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира подкрепата за личностно развитие като неизменна част от правото на образование. Очертава възможностите за осигуряване на тази подкрепа. Така се поставя началото на промяна на цялата образователна система. Образователните институции и общините се ангажират със задължения, чиято цел е насочване вниманието към всяко едно дете и ученик, към предоставяне на възможност не само за обучение, но и за личностно развитие. Предоставя се подкрепа, за чието осигуряване всички институции, имащи отношение към образованието, трябва да работят заедно за защита интереса на детето за подкрепа и развитие на личния му потенциал.